

سرشناسه:	کنگره بین‌المللی گام دوم انقلاب اسلامی از منظر قرآن و حدیث (۱۳۹۹: ق م)
عنوان و نام پدیدآور:	دانش‌های قرآنی در گام دوم / به کوشش محمدفاکر مبینی، محمد امینی تهرانی عبدالله جبرئیلی جلودار؛ زیر نظر محمدعلی رضایی اصفهانی
مشخصات نشر:	ق م، مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۴۰۰
مرجع تولید:	مجمع آموزش عالی قرآن و حدیث
مشخصات ظاهری:	۲ جلدی؛ جلد اول؛ جدول
فروست:	منشورات کنگره بین‌المللی گام دوم انقلاب اسلامی از منظر قرآن و حدیث؛ ۱۱:۱۰
شابک:	ح: ۶-۹۰۴-۴۲۹-۹۷۸-۶۰۰ / ح: ۵-۹۰۶-۴۲۹-۹۷۸-۶۰۰
یادداشت:	کتاب حاضر برگزیده‌ی مجموعه مقالات کنگره بین‌المللی گام دوم انقلاب اسلامی از منظر قرآن و حدیث
موضوع:	بیانیه گام دوم انقلاب، ۱۳۹۷- کنگره‌ها / Congresses - 2019, Second Phase of the Revolution Statement
موضوع:	اخلاق اسلامی -- کنگره‌ها / Islamic ethics -- Congresses
شناسه افزوده:	مبینی، محمدفاکر، ۱۳۳۸-، گردآورنده / امینی تهرانی، محمد، ۱۳۶۳-، گردآورنده
شناسه افزوده:	جبرئیلی جلودار، عبدالله، ۱۳۵۸-، گردآورنده / رضایی اصفهانی، محمدعلی، ۱۳۴۱- Rezae Esfahani, Mohammad Ali
شناسه افزوده:	جامعه المصطفی ﷺ العالمية. مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
شناسه افزوده:	Almustafa International University / Almustafa International Translation and Publication center
رده بندی کنگره:	DSR ۱۵۶۴
رده بندی دیویی:	۹۵۵/۰۸۳
شماره کتابشناسی ملی:	۸۷۲۷۷۸۴
این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است	فایل نهایی مرجع * ۱۴۷۹۹ BP

تمام حقوق برای ناشر محفوظ است

منشورات کنگره بین‌المللی گام دوم انقلاب اسلامی از منظر قرآن و حدیث (۱۰)
دانش‌های قرآنی در گام دوم / جلد اول
زیر نظر: دکتر محمدعلی رضایی اصفهانی / به کوشش: محمدفاکر مبینی - محمد امینی تهرانی
چاپ اول: ۱۴۰۰ش / ۱۴۴۳ق
ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
● چاپ: چاپخانه دیجیتال المصطفی ﷺ ● قیمت: ۱،۱۳۰،۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۵۰۰

مراکز پخش

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸؛
تلفن: ۰۲۵ ۳۷۸۳۹۳۰۵ / (داخلی ۱۰۵) / تلفکس: ۰۲۵ ۳۷۸۳۶۱۳۴ +۹۸
◀ ایران، قم، بلوار محمد امین، سه‌راه سالاریه. تلفن: ۰۲۵ - ۳۲۱۳۳۱۰۶

pub_almustafa @pub miu.ac.ir http://buy-pub.miu.ac.ir miup@pub.miu.ac.ir

با تشکر از دست‌اندرکارانی که ما را در تولید این اثریاری رساندند.

- مدیر انتشارات: مصطفی نوبخت
- مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- ناظر فنی: سید محمد رضا جعفری
- ناظر گرافیک: مسعود مهدوی
- ناظر چاپ: ایوب جمالی

این اثر با حمایت «دبیرخانه حمایت از طرح‌های پژوهشی»
معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه چاپ شده است.

۹۶

منشورات کنگره بین‌المللی گام دوم انقلاب اسلامی از منظر قرآن و حدیث (۱۰)

دانش‌های قرآنی در گام دوم

جلد اول

زیر نظر: دکتر محمدعلی رضایی اصفهانی

به کوشش: محمد فاکر میبیدی - محمد امینی تهرانی

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی، فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پایبندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو، مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و اندیشه‌های ناب و ژرف، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری علیه السلام می‌باشد.

جهانی‌شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی، اقتضا دارد که دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم، با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند، گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد.

بالندگی مراکز آموزشی، در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و پژوهشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه، نشاط علمی مراکز آموزشی و پژوهشی را در پی دارد.

«جامعة المصطفی علیه السلام العالمية» به‌عنوان بخشی از این مجموعه، که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام

کنگره بین المللی گام دوم انقلاب
اسلامی از منظر قرآن و حدیث

امام خامنه‌ای ع:

انقلاب پُرشکوه ملت ایران که بزرگترین و مردمی‌ترین انقلاب عصر جدید است، تنها انقلابی است که یک چلّه پُرافتخار را بدون خیانت به آرمان‌هایش پشت سر نهاده و در برابر همه وسوسه‌هایی که غیر قابل مقاومت به نظر می‌رسیدند، از کرامت خود و اصالت شعارهایش صیانت کرده و اینک وارد دوّمین مرحله خودسازی و جامعه‌پردازی و تمدّن‌سازی شده است.

بیانیه گام دوم انقلاب، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲

<https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=41673>

تقدیم به:

روح ملکوتی بنیان گذار تمدن نوین اسلامی حضرت روح الله موسوی خمینی ره و شهدای گران قدر راه انقلاب اسلامی که با خون خود نهال انقلاب را آبیاری نموده تا به درخت پربار تمدن نوین اسلامی بدل گشته و مقدمات طلوع خورشید عظمای ولایت فراهم گردد.

فهرست

- مقدمه ریاست کنگره ۱۱
- مقدمه مدیر علمی ۱۳
- مقدمه معاون علمی ۲۷
- مقدمه مدیر کمیته ۳۱

فصل اول: تفسیر ترتیبی

- تبیین قرآنی بیانیه گام دوم انقلاب مبتنی بر پیکره شناسی سوره صف ۳۵
- فرهاد احمدی آشتیانی ۳۵
- مجید محمدلو* ۳۵

فصل دوم: تفسیر موضوعی

۱. آثار و برکات فردی خلافت انسان در قرآن کریم در گام دوم انقلاب اسلامی از منظر تفاسیر شیعه و اهل سنت ۵۹
- عبدالمحمود جهانگیری (نویسنده مسئول) ۵۹
- نصرت حقیقی ۵۹
۲. آثار جنگ نرم در بیانات رهبری و آیات و روایات ۸۷
- زینب خسروی نیا (نویسنده مسئول) ۸۷
- حوریه اسدزاده ۸۷
۳. شیوه‌های مبارزاتی حضرت موسی علیه السلام با طاغوت از دیدگاه قرآن و تطبیق آن با بیانیه گام دوم ۱۱۱
- علی شیر شفافیف (نویسنده مسئول) ۱۱۱
- حسین علوی مهر ۱۱۱

۴. امید به رویش‌های انقلاب اسلامی در گام دوم انقلاب بر اساس سنتِ إلهی «إِخْرَاجَ الْحَيِّ مِنَ الْمَيِّتِ» — ۱۴۳
سعید حسنی — ۱۴۳
۵. بررسی آزادی در بیانیه گام دوم انقلاب با رویکرد فقهی — ۱۶۷
سکینه گنج‌خانلو (نویسنده مسئول) — ۱۶۷
سید احمدرضا قاسمی — ۱۶۷
۶. معناشناسی واژه «فقیر» در قرآن کریم و راهکارهای برون رفت فقر در جامعه اسلامی — ۱۹۱
رقیه جبرئیلی جلودار (نویسنده مسئول) — ۱۹۱
سیران کریم پور — ۱۹۱
عبدالله جبرئیلی جلودار — ۱۹۱
۷. تبیین راهکارهای مبارزه با مفساد اقتصادی بر اساس آموزه‌های قرآنی و روایی — ۲۲۷
افشین سلیمی وردنجانی — ۲۲۷
۸. تحلیل ارکان اساسی حیات فردی و اجتماعی در سوره انفال، بر اساس آموزه‌های اهلبیت علیهم‌السلام — ۲۵۳
حسین مرکزی مقدم — ۲۵۳
۹. تحلیل برابری هر مؤمن با ده نفر کافر بر اساس آیه ۶۵-۶۶ انفال و استناد به آن در گام دوم انقلاب — ۲۷۱
علی محمد راهی — ۲۷۱
۱۰. راه‌های استدامه انقلاب اسلامی، با تأکید بر آیه «الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا...» — ۳۰۱
زینب عباسی (نویسنده مسئول) — ۳۰۱
اسمعیل ملکیان — ۳۰۱
۱۱. راهبردهای تبلیغ بین‌الملل بر اساس آموزه‌های اسلامی با تکیه بر بیانات مقام معظم رهبری علیه‌السلام و بیانیه گام دوم انقلاب — ۳۳۵
نسترن بهرمان (نویسنده مسئول) — ۳۳۵
آمنه دقیق شیرازی — ۳۳۵
زهرا سادات قاضی — ۳۳۵
۱۲. راهبردهای قرآنی تحقق بیانیه گام دوم انقلاب — ۳۷۱
وحید سلیمی — ۳۷۱

۱۳. راهکارهای اجرایی تداوم انقلاب اسلامی از منظر قرآن کریم _____ ۴۰۱
نوال حزباوی (نویسنده مسئول) _____ ۴۰۱
خدیدجه حسین زاده باردئی _____ ۴۰۱
۱۴. زمینه‌های مهجوریت قرآن کریم در لایه‌هایی از انقلاب اسلامی و راهکارهای رفع آن _____ ۴۲۱
سید عیسی مسترحمی (نویسنده مسئول) _____ ۴۲۱
نجمه جلالی فر _____ ۴۲۱
۱۵. فرایند نهادینه سازی «نماز» در جامعه مبتنی بر سیر نزول آیات _____ ۴۴۹
محمد رضا حقیقت سمنانی (نویسنده مسئول) _____ ۴۴۹
محسن حقیقت سمنانی _____ ۴۴۹
سید علی حسینی _____ ۴۴۹
۱۶. واکاوی ریشه‌های قرآنی شعار «ما می‌توانیم» (مؤلفه‌ها و مبانی) _____ ۴۹۳
فاطمه زاهدی (نویسنده مسئول) _____ ۴۹۳
طاهره ماهروزاده _____ ۴۹۳
۱۷. واکاوی مقاومت فعال در اندیشه رهبری با انگاره داستان حضرت یوسف علیه السلام در قرآن کریم _____ ۵۲۳
محمد علی طاهری نژاد _____ ۵۲۳
امیر علی پور (نویسنده مسئول) _____ ۵۲۳
زینب پورکاوایان _____ ۵۲۳

مقدمه ریاست کنگره

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قرآن به عنوان کتاب هدایت، تبیان هر چیزی است که سعادت دنیوی و اخروی انسان در گرو آن است. آموزه‌های وحیانی قرآن، به گونه‌ای است که هر کسی در هر سطحی از ادراک و دانش که باشد می‌تواند نیازهای اندیشه‌ای و انگیزشی خود را از آن تأمین کند.

از طرف دیگر هر انسانی نیازمند الگوهای عینی و ملموسی است که به او نشان دهند که آثار و برکات راه چیست و چگونه می‌توان به سلامت به مقصد و مقصود رسید. از این رو خداوند، پیامبر مکرم ﷺ و عترت طاهره آن حضرت را به عنوان «مبین» و اسوه‌های عینی و عملی حسنه برای مردمان شمرده تا ایشان را سرمشق خویش قرار دهند.

بر اساس بیان قرآن نتیجه تمسک به عروة الوثقی الهی و حبل الله المتین که همان قرآن و عترت است، هدایت در صراط مستقیم و رهایی از گمراهی و گمگشتگی در ظلمت‌ها است. امروز که جهان به شدت گرفتار فتنه‌های گوناگون است، نیاز بشر به این مشعل هدایت برای برون رفت از بحران‌ها بیش از هر زمان دیگر است.

انقلاب اسلامی و گفتمان برآمده از آن در چارچوب و با محوریت اسلام ناب محمدی ﷺ به دنبال ارائه نظام جامع تمدن اسلامی در جهان معاصر است. امامان انقلاب اسلامی بر آن بوده و هستند تا تمدن نوین اسلامی را شکل دهند و الگویی عینی از زیست مؤمنانه در جهان معاصر را به بشریت ارائه کنند.

بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی که مقام معظم رهبری علیه السلام ابلاغ فرمودند، در حقیقت منشوری مبتنی بر آموزه‌های وحیانی قرآن کریم است که شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی را مدنظر قرار داده و بنا دارد جهت‌گیری‌ها را در راستای تحقق آن سامان دهد.

تحلیل بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی و شناسایی و تبیین مبانی و اصول قرآن و حدیثی آن بی‌شک می‌تواند راهگشای تحقق آرمان‌های گفتمان انقلاب اسلامی باشد. جامعه المصطفی‌العالمیه در همین راستا و بر اساس رسالت و مأموریت خویش اقدام به برگزاری همایشی با موضوع تبیین مبانی و اصول قرآنی و حدیثی بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی نمود. ضمن تقدیر و تشکر از برگزارکنندگان این همایش ارزشمند به‌ویژه همکاران گرامی در مجتمع آموزش عالی قرآن و حدیث و همچنین فضلاء و اساتیدی که با ارائه بیش از ۱۰۸۰ مقاله به دبیرخانه دائمی همایش قرآن و حدیث المصطفی در این رویداد بزرگ علمی مشارکت داشته‌اند برای همگان توفیق خدمت به ساحت قرآن کریم را از خدای بزرگ مسألت دارم.

و السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

علی عباسی

آذرماه ۱۴۰۰